

# ศึกษาการรับผลกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต

## A STUDY OF THE RECEIVING RESULTS OF ACTION (KAMMA) ON THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY INFLUENCE TO LIFE STYLE

จักรพันธ์ สุทธิธรรม

Jakraphan Sutthitham

สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา

Department of Buddhism and Philosophy

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Graduate School Mahamakut Buddhist University

E-mail : Jakraphan2506@hotmail.com

### บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการรับผลกุศลกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต 2) เพื่อศึกษาการรับผลอกุศลกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต 3) เพื่อวิเคราะห์การรับผลกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎกและอรรถกถา รวมทั้งเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย พบว่า 1. กรรมมีหน้าที่ มีลำดับและมีระยะเวลาในการให้ผลที่ชัดเจนแก่บุคคลที่กระทำกุศลกรรม หรืออกุศลกรรมให้ได้รับสุขหรือทุกข์อย่างแน่นอน 2. หลักกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทได้จำแนกกรรมและผลของกรรมโดยแสดงถึงบุคคล 4 ประเภท คือ 1) ทำชั่วแล้วไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก 2) ทำชั่วแล้วไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ 3) ทำดีแล้วไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ 4) ทำดีแล้วไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก 3. วิเคราะห์การรับผลกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต สรุปได้ว่า 1) ผู้ทำชั่วแล้วไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก เพราะบุคคลพวกนี้ได้ทำกรรมชั่วต่อเนื่องกันมาตั้งแต่อดีตชาติจนถึงปัจจุบัน 2) ผู้ทำชั่วแล้วไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ เพราะบุคคลพวกนี้ทำกุศลกรรมไว้มากในชาติก่อน ๆ กุศลกรรมนั้นยังมีแรงให้ผลอยู่ ส่วนกรรมชั่วที่เขาทำใหม่นั้นยังไม่ทันให้ผล 3) ผู้ที่ทำดีแล้วไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ เพราะบุคคลพวกนี้ทำความดีติดต่อกันตั้งแต่อดีตชาติจนถึงปัจจุบันกุศลกรรมนั้นส่งผล 4) ผู้ที่ทำดีแล้วไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก เพราะคนพวกนี้ได้ทำความชั่วไว้มากในชาติก่อน ๆ อกุศลกรรมนั้นยังมีแรงให้ผลอยู่

**คำสำคัญ :** กรรม, กุศลกรรม, อกุศลกรรม, พุทธปรัชญาเถรวาท

### ABSTRACT

This research has the following objectives: 1) to study the receiving results of meritorious action on Theravada Buddhist Philosophy influencing to life style, 2) to study of the receiving results of evil action on Theravada Buddhist Philosophy influence to life style, 3) to analyze the receiving results of action (kamma) on Theravada Buddhist Philosophy influencing to life style. The thesis was the qualitative research methodology, putting the

emphasis on documentary research by collecting data from the Tipitaka and relevant texts/documents.

The results showed that: The action (kamma) with the function, the level and the timetable clear the results to the person who did meritorious action and evil action by happiness and suffering for sure. 2. The action (kamma) in Theravada Buddhist Philosophy divides the action (kamma) and the receiving result in to 4 kinds of person as follows: 1) who did a bad thing, then they will be born in state of loss and woe (Apaya), evil state (Duggati), bad falling (Vinipata), hell (naraka), 2) a bad person will be born in Paradise world, 3) a good person will be born in Paradise world, 4) who did a good thing, then they will be born in state of loss and woe (Apaya), evil state (Duggati), bad falling (Vinipata), hell (naraka). 3. To analyze of belief in action (kamma) and the receiving results of action (kamma) on Theravada Buddhist Philosophy influencing to life style at present as follows: 1) a bad person will be born in state of loss and woe (Apaya), evil state (Duggati), bad falling (Vinipata), hell (naraka) because they was continuous to do a bad thing before life till now, 2) a bad person will be born in Paradise world because they was do a virtue before life and that virtue sent them to heaven but a new bad thing what he did, it's don't have enough effect to reach there, 3) a good person will be born in Paradise world because they was continuous to do a good thing before life till now, it was send them to Paradise world, 4) a good person will be born in state of loss and woe (Apaya), evil state (Duggati), bad falling (Vinipata), hell (naraka) because they was do too much bad thing before life, that meritorious still too much to got affection results.

**Keywords :** Kamma, Meritorious Action, Evil Action, Theravada Buddhist Philosophy

## 1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระผู้มีพระภาคประทับ ณ เวฬุวนาราม ใกล้กรุงราชคฤห์ ตรัสแสดงธรรมแก่พระอานนท์ ภายหลังที่ตรัสปรารภเรื่องพระสมิทธิตอบคำถามของปริพาชก โปตลิบุตรแ่งเดียว แทนที่จะตอบแบบตามเหตุผล เมื่อพระอานนท์กราบทูลขอเรื่อง จึงทรงแสดงเรื่องการจำแนกกรรมเรื่องใหญ่ โดยแสดงถึงบุคคล 4 ประเภท คือ 1. ทำชั่วแล้วไปเกิดในอบายทุกคติ วินิบาตและนรก 2. ทำชั่วแล้วไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ 3. ทำดีแล้วไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ 4. ทำดีแล้วไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต และนรก ซึ่งทำให้สมณพราหมณ์บางพวกผู้เห็นไม่ตลอดสายเข้าใจผิด ทรงรับรองเฉพาะคำกล่าวที่ถูกต้อง ที่ไม่ถูกต้องก็ไม่ตรัสรับรอง นอกจากนั้น ทรงแสดงเหตุผลคือ กรรมดีกรรมชั่วที่ทำก่อนทำหลัง และการมีความเห็นถูกเห็นผิดก่อนตายว่า อาจแทรกส่งผลให้คนเข้าใจผิดได้ แต่ความจริงกรรมทุกอย่างจะส่งผลทั้งสิ้น (เพียงแต่ให้เข้าใจให้ตลอดสายและไม่สมเหตุผล) ก่อนอื่นมาเข้าใจความหมายของกรรมเสียก่อน กรรม เป็นภาษาสันสกฤต ตรงกับบาลีว่า กम्म แปลว่าการกระทำ จึงยังคงเป็นคำกลาง ๆ ไม่เป็นบุญหรือบาป เป็นอภัยภาคต่อเมื่อทำดีหรือชั่วจึงจะเป็นบุญหรือบาป ดังนั้น ถ้าชี้ชัดลงไปก็เป็นดังนี้ ทำดีเรียกว่า กุศลกรรมหรือบุญกรรม หรือสุจริตกรรม ทำชั่วเรียกว่า อกุศลกรรมหรือบาปกรรม หรือทุจริตกรรม การทำกรรมทำได้ 3 ทาง ที่เรียกว่า ไตรทวาร คือทางกายเรียกว่า กายกรรม กระทำทางวาจาเรียกว่า วจีกรรม และกระทำทางใจเรียกว่า มโนกรรม ถ้ากายกรรมไม่ดีก็เรียกว่า

กายทุจริต วชิกรรมไม่ดีก็เรียกว่า วชิทุจริต และมโนกรรมไม่ดีก็เรียกว่า มโนทุจริต แต่ตรงกันข้าม ถ้ากายกรรมดีเรียกว่า กายสุจริต วชิกรรมดีเรียกว่า วชิสุจริต และมโนกรรมดีก็เรียกว่า มโนสุจริต

สรุปว่า คำว่ากรรมเป็นคำกลาง ๆ ไม่ดีไม่ชั่ว ยังไม่เป็นบุญหรือบาป แต่ถ้าถึงขั้นเป็นบุญก็จะส่งผลไปในทางที่ดีมีความสุข ส่วนในด้านบาปก็ส่งผลไปในทางชั่วมีความทุกข์ ดังนั้น ที่ว่ากรรมนำไปสู่ทุกขัตถิ์ก็หมายถึงอกุศลกรรมหรือบาปกรรม และที่ว่ากรรมนำไปสู่สุขัตถิ์ก็หมายถึงกุศลกรรมหรือบุญกรรมนั่นเอง ด้วยเหตุนี้ ปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการรับผลกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท ทั้งกรรมในอดีต กรรมในปัจจุบัน และกรรมในอนาคต ผู้วิจัยมีความเชื่อในกรรม ได้แก่ การเชื่อในการกระทำหรือการมีจิตสำนึกรับผิดชอบในพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งถ้าแต่ละบุคคลมีความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรมแล้ว การประทุษร้ายระหว่างกันและกันก็คงไม่เกิดขึ้น เพราะทุกคนต่างมีความเข้าใจในตัวเอง ตัวเองรักสุขเกลียดทุกข์ฉันทิ์ คนอื่น ๆ ก็ไม่แตกต่างจากตัวเรา ฉันทิ์

## 2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ 3 ประการ ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาการรับผลกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต 2. เพื่อศึกษาการรับผลอกุศลกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต และ 3. เพื่อวิเคราะห์การรับผลกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต

## 3. ผลการวิจัย

### 3.1 สรุปเกี่ยวกับกุศลกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท

กุศลกรรม แปลว่า กรรมดี การกระทำของคนฉลาด หมายถึง บุญ ความดี ความถูกต้อง ซึ่งให้ผลเป็นความสุขโดยส่วนเดียว การทำบุญ การทำความดี เรียกว่า ทำกุศลกรรม หรือเรียกย่อว่า ทำกุศล ก็ได้ ดังท่านผู้รู้กล่าวไว้ดังนี้

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) กล่าวว่า กุศลกรรมที่ท่านแนะนำให้ทำเป็นประจำได้แก่ ให้ทาน เสียสละ รักษาศีล อบรมจิตใจ เจริญภาวนา เรียกว่า บำเพ็ญทาน ศีล ภาวนา ซึ่งสามารถทำได้โดย บรรเทา ความโลภ ความโกรธ ความหลงให้น้อยลง เพราะถ้ายังมีความโลภ ความโกรธ ความหลงอยู่ในจิตใจอยู่ ก็ไม่สามารถทำกุศลกรรมอะไรได้ สำหรับกุศลกรรมที่ทุกท่านทำอยู่ที่จะพิจารณาว่า กุศลกรรมใดเป็นกุศลที่มีกำลัง ก็คือกุศลที่มีกุศลเป็นบริวาร หรือว่าเพราะเสพคุ้นการทำกุศลแต่ละครั้ง จะเห็นได้จริงๆว่าทำไมบางครั้ง กุศลจิตเกิดมาก และบางครั้งกุศลจิตเกิดน้อย เพราะฉะนั้นกุศลที่จัดว่าเป็นกุศลที่มีกำลังก็ต้องเป็นกุศลที่มีกุศลเป็นบริวารจึงจะแสดงให้เห็นว่าเป็นกุศลที่ผ่องใสและมีกำลัง

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส อธิบายว่า ปาณาติบาตก็คิ์ อทินนาทานก็คิ์ จัดเป็น กายกรรมทำเอง จัดเป็นทางกายทวาร ใช้ให้เขาทำจัดเป็นวจีทวาร มุสาวาทจัดเป็นวจีกรรม พูดทางปากจัดเป็น ทางวจีทวาร ทำกายวิการ เช่น จะรับพยักหน้า จะปฏิเสธสัันศีระะ จัดเป็นกายทวาร อภิขฌาเป็นมโนกรรม จับลูปคล้าพัสดุ์ที่อยากได้ แต่ไม่ได้มีโดยจิต จัดเป็นทางกายทวาร บ่นว่าทำอะไรไรดีหนอจักได้พัสดุนั้น จัดเป็น ทางวจีทวาร เป็นแต่รำพึงในใจ จัดเป็นทางมโนทวาร ในฝ่ายกุศลกรรมพึงรู้โดยนัยนี้

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก อธิบายว่า เมื่อใดมีความสุข ไม่ว่าผู้ กำลังมีความสุขนั้นจะเป็นเราหรือเขา เมื่อนั้นพึงรู้ความจริงว่าเหตุที่ทำได้ทำไว้นั้นกำลังให้ผล ผู้ทำเหตุตานั้นกำลัง เสวยผลแห่งเหตุนั้นอยู่ แม้ปุณฺชนจะไม่สามารถหยั่งรู้ให้เห็นแจ้งได้ว่าทำเหตุดีหรือทำกรรมดีได้ไว้ แต่ก็พึงรู้พึง มั่นใจได้ว่า เหตุแห่งความสุขที่กำลังเสวยอยู่เป็นเหตุแห่งดีแน่ ผลดีเกิดแต่เหตุดีเท่านั้น ผลดีไม่มีเกิดแต่เหตุไม่ดี ได้เลย

### 3.2 สรุปเกี่ยวกับอกุศลกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท

อกุศลกรรม หมายถึง บาป กรรมชั่ว ความชั่วร้าย ความเสียหาย ความไม่ถูกต้อง ซึ่งให้ผลเป็นความทุกข์ เป็นสิ่งที่ควรเว้น การกระทำความบาป กระทำความชั่ว เรียกว่า ทำอกุศลกรรม เรียกย่อว่า ทำอกุศล หรือเรียกว่า ทำบาปอกุศล อกุศลกรรม เกิดมาจากอกุศลมูลอย่างใดอย่างหนึ่งใน 3 อย่างคือ โลภะ โทสะ โมหะ เพราะเมื่อเกิดอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นแล้วก็เกิดเหตุชักนำใจให้คิดทำอกุศลกรรม เช่นเมื่อโลภะเกิดขึ้นก็เป็นเหตุให้คิดอยากได้ เมื่ออยากได้ก็แสวงหา เมื่อไม่ได้ตามต้องการด้วยวิธีสุจริต ก็เป็นเหตุให้ทำอกุศลกรรมอื่นต่อไป เช่นลักขโมย ปล้น จี้ ฉ้อโกง เป็นต้น ดังท่านผู้รู้กล่าวไว้ดังนี้

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส อธิบายว่า “ความดีคนดีทำง่าย, ความดีคนชั่วทำยาก, ความชั่วคนชั่วทำง่าย, ความชั่วอริยบุคคลทำได้ยาก” แล้วตรัสว่า “อานนท์ ขึ้นชื่อว่ากรรมอันไม่เป็นประโยชน์แก่ตนทำได้ง่าย, กรรมอันเป็นประโยชน์แก่ตนทำยากนักหนา” แล้วตรัสพระคาถานี้ว่า “กรรมอันไม่ดีและไม่เป็นประโยชน์แก่ตนคนทำง่าย; กรรมใดแลเป็นประโยชน์แก่ตนและดี, กรรมนั้นแลทำยากอย่างยิ่ง” ความแห่งพระคาถานี้ว่า “กรรมเหล่าใดไม่ดี คือมีโทษและเป็นไปเพื่ออุบาย ชื่อว่าไม่เป็นประโยชน์แก่ตนเพราะทำนั้นแล, กรรมเหล่านั้นทำง่าย. ฝ่ายกรรมใดชื่อว่าประโยชน์แก่ตนเพราะทำ และชื่อว่าดี ด้วยอรรถว่าหาโทษมิได้ คือ เป็นไปเพื่อสุคติและเป็นไปเพื่อพระนิพพาน, กรรมนั้นทำแสนยากกรวดกับทนต์แม่น้ำคงคาอันไหลไปทิศตะวันออก ทำให้หันหน้ากลับ”

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก กล่าวว่า อกุศลกรรม คือ กรรมที่เป็นบาปอันเกิดจากการกระทำความบาปต่างๆ ก็เรียกว่าบาปกรรม หรืออกุศลกรรม ซึ่งพระพุทธเจ้าตรัสสอนให้ทุกคนพิจารณาเรื่อยๆ ว่า เรามีกรรมเป็นของๆ ตน เราเป็นทายาทรับผลของกรรม เรามีกรรมเป็นกำเนิด เรามีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ เรามีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย จักกระทำความใดไว้ ดีหรือชั่ว ก็จะต้องเป็นทายาทรับผลของกรรมนั้นและได้มีพระพุทธภาษิตตรัสสอนไว้ในที่อื่นอีกว่า บุคคลผู้จะต้องตาย ย่อมถือเอาบุญบาปที่กระทำแล้วไว้ไป ดังนี้ เพราะฉะนั้น กรรมทั้งที่เป็นกุศลกรรม ทั้งที่เป็นอกุศลกรรม ที่ทุกๆ คนได้กระทำไว้ จึงยังเป็นของๆ ตน และติดตนไป ดังพระพุทธภาษิตที่ตรัสไว้ในข้อที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนให้พิจารณาเรื่อยๆ 5 ข้อ ว่า 1. เรามีความแก่เป็นธรรมดา 2. มีความเจ็บเป็นธรรมดา 3. มีความตายเป็นธรรมดา 4. เราจะต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจทั้งสิ้น และ 5. เรามีกรรมเป็นของๆ ตน

หลวงพ่อกุศลทาสภิกขุ อธิบายว่า คำว่า...กรรม...นี้ จะต้องเป็นการกระทำด้วยเจตนา ด้วยกาย หรือวาจา หรือใจ ถ้าไม่มีเจตนา ก็ถือว่าเป็นเพียง...กิริยา...และไม่มีผลว่าจะเป็นบาป หรือเป็นบุญ หากจะมีผลอะไรเกิดขึ้นมา ก็เรียกว่าเป็น...ปฏิกิริยา...ไม่ใช่...วิบาก...(ซึ่งแปลว่า ผลของกรรม) ฉะนั้น การกระทำใดๆ ของพระอรหันต์ หรือ ของพระพุทธเจ้า จึงไม่เรียกว่า กรรม...แต่เรียกว่า...กิริยาควรรู้ไว้ ด้วยว่า...เจตนา...นั้นต้องประกอบด้วยกิเลส หรือ อวิชชา ฉะนั้น จึงพูดได้เลยว่า กิเลสเป็นเหตุให้ทำกรรม ทำกรรมลงไปแล้วก็ย่อมได้ผลบ้าง ไม่ได้ผลบ้าง แล้วก็จะก่อกิเลสอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นมา เพื่อทำกรรมใหม่ต่อไปไม่มีที่สิ้นสุด จนถือได้ว่าเป็นวัฏฏสงสาร (การเวียนว่ายตายเกิด) แห่งความอยาก กระทำตามอยาก ได้รับผลหรือไม่ได้รับผล ก็อยากต่อไป กระทำต่อไป และในวงกลมนี้แหละ ความทุกข์ใจต่างๆ นานาจะประภฏขึ้นมาแก่ เขาผู้กระทำความกรรม ฉะนั้น ถ้าผู้ใดไม่ต้องการมีความทุกข์ใจเลย ก็ต้องรู้วิธีทำความสิ้นไปแห่งกรรม ซึ่งถ้าจะกล่าวให้สั้นที่สุดก็คือ อย่ายึดมั่นถือมั่นว่าเรามีตัวตน หรือมีอะไรๆ เป็นของตน โดยถือหลักว่า ถ้ามีตนก็มีกรรม ถ้าหมดตัวตนก็หมดกรรม หรือพ้นกรรม

อาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ กล่าวว่า "อกุศล" หมายถึง "ไม่ใช่กุศล" เช่นเดียวกับศัตรูไม่ใช่มิตร หรือสภาพที่ไม่ติดข้อง ตรงกันข้ามกับโลภะ เป็นต้น ฉะนั้น "อกุศล" ก็ตรงข้ามกับ "กุศล" ฉะนั้นๆ อกุศลกรรมย่อมให้ผลเป็นทุกข์ ไม่มีใครปรารถนาผลที่เป็นทุกข์ แต่คนส่วนมากก็ไม่รู้เรื่อง อกุศลกรรม อันเป็นเหตุให้เกิดผลที่

เป็นทุกข์ เขาไม่รู้ว่าจิตขณะไหนเป็นอกุศล และขณะทำอกุศลกรรมก็ย่อมไม่รู้อีกเหมือนกัน เมื่อศึกษาพระอภิธรรม ก็รู้ว่ามีอกุศลจิต 3 ประเภท คือ 1. โลกมูลจิต จิตซึ่งมี โลภะ เป็นมูลเหตุ 2. โทสมูลจิต จิตซึ่งมี โทสะ เป็นมูลเหตุ 3. โมหมูลจิต จิตซึ่งมี โมหะ เป็นมูลเหตุ โมหะ (ความไม่รู้) เกิดกับอกุศลจิตทุกดวง แท้จริงโลกมูลจิตมี 2 เหตุ คือ โมหเหตุ และ โลภเหตุ แต่ที่เรียกว่า โลกมูลจิต นั้นก็เพราะเหตุว่า ไม่ใช่มีแต่ โมหะที่เกิดกับอกุศลจิตทุกดวงเท่านั้น แต่ยังมีโลภะอีกด้วย ฉะนั้นจึงเรียกโลกมูลจิต ตามโลภะ ซึ่งเป็นเหตุ โทสมูลจิต ก็มี 2 เหตุ คือ โมหเหตุและโทสเหตุ ที่เรียกว่า โทสมูลจิต ก็เพราะมีโทสเหตุ อกุศลจิต 3 ประเภทนั้น แต่ละประเภทมีหลายดวง เพราะมีจิตต่างกันมากมายหลายประเภท

### 3.3 สรุปเกี่ยวกับการรับผลกระทบในพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต

กรรม หมายถึง การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา เมื่อจงใจแล้วก็ย่อมทำกรรมทางกายทางวาจา หรือทางใจ เรียกว่า กายกรรม วาจกรรม และมโนกรรมตามลำดับ กรรมจึงเป็นคำกลาง ๆ ไม่ได้มีชั่ว แต่คนทั่วไปมักเข้าใจว่า กรรมหมายถึงบาปหรือเคราะห์ เป็นการเข้าใจไปในทางร้ายแต่อย่างเดียว เช่นคนที่เกิดมาจน หรือพิการ ก็มักพูดว่า คนมีกรรม

ส่วนพระพุทธศาสนาสอนว่า ความเป็นอยู่หรือชะตาชีวิตของคนเรานั้น ไม่ขึ้นกับเวลาตกฟาก ไม่ขึ้นกับอำนาจของดวงดาว ไม่ขึ้นกับอำนาจพรหมลิขิต แต่ขึ้นอยู่กับกรรม กรรมต่างหากเป็นผู้ลิขิตชะตาชีวิตหรืออนาคตของคนเรา ทุกคนต่างลิขิตโชคชะตาชีวิต ลีขิตความเจริญความเสื่อมให้แก่ชีวิตด้วยกรรมของตนเอง กล่าวคือ ถ้าอยากได้ดีมีความสุขความเจริญ ก็ต้องทำแต่กรรมดี ในทางตรงกันข้าม ถ้าทำกรรมชั่ว ชีวิตก็จะมีแต่ความทุกข์ความเดือดร้อน คนที่เชื่อมั่นในหลักกรรมลิขิต ว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ย่อมทำแต่ความดีหลีกเลี่ยงความชั่ว รู้จักพึ่งตนเอง ขยันทำกิจการไม่เกียจคร้าน ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง ไม่สร้างวิมานในอากาศ ประสงค์สิ่งใดก็ลงมือทำ เพื่อให้เป็นจริงตามปรารถนา เมื่อมีอุปสรรคเกิดขึ้นก็ไม่ย่อท้อ พยายามหาทางแก้ไขและต่อสู้จนประสบความสำเร็จ คนประเภทนี้แม้จะเกิดมายากจน เพราะอำนาจของกรรมชั่วที่ทำไว้ในอดีต ก็มักจะก่อร่างสร้างตัวจนฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น ด้วยอำนาจกรรมดีที่ทำในปัจจุบัน ไม่มัวแต่เพ้อฝันอยากได้ดีลอย ๆ โดยไม่ลงมือทำ ถ้าความอยากได้ดีลอย ๆ โดยไม่ต้องทำอะไร จะเป็นเหตุให้สำเร็จสมความปรารถนาแล้วใครเล่าในโลกนี้จะยากจนหรือพลัดจากสิ่งที่หวัง

สำหรับการวินิจฉัยว่า สิ่งใดเป็นกรรมดี สิ่งใดเป็นกรรมชั่ว สิ่งใดถูก สิ่งใดผิด สิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ มีหลักเกณฑ์ดังนี้ 1. การกระทำที่มีเหตุมาจากกุศลมูล คือ อโลภะ อโทสะ อโมหะ การกระทำนั้นเป็นกรรมดี ถูก เป็นบุญ ควรทำ ถ้ามีเหตุมาจากอกุศลมูล คือ โลภะ โทสะ และโมหะ การกระทำนั้นเป็นกรรมชั่ว ผิด เป็นบาป ไม่ควรทำ 2. การกระทำที่ไม่เป็นไปเพื่อเบียดเบียนใคร ๆ มีสุขเป็นผล ไม่ทำให้ร้อนใจภายหลัง การกระทำนั้นเป็นกรรมดี ถูก เป็นบุญ ควรทำ ถ้าเป็นไปเพื่อเบียดเบียนตน หรือผู้อื่น มีทุกข์เป็นผล หรือทำให้ร้อนใจภายหลัง การกระทำนั้นเป็นกรรมชั่ว ผิด เป็นบาป ไม่ควรทำ 3. การกระทำที่ทำให้กุศลธรรมเจริญขึ้น อกุศลธรรมเสื่อมไป การกระทำนั้นเป็นกรรมดี ถูก เป็นบุญ ควรทำ ถ้าทำให้กุศลธรรมเสื่อมไป อกุศลธรรมเจริญขึ้น การกระทำนั้นเป็นกรรมชั่ว ผิด เป็นบาป ไม่ควรทำ

การกระทำความดีที่สมบูรณ์แบบนั้น ต้องทำให้ครบวงจร คือ ดีทั้งเหตุ ดีทั้งผล และทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่างได้รับผลดี เช่น ในการปล่อยสัตว์ ผู้ปล่อยก็ได้บุญ คือรู้สึกดีใจขึ้นใจที่ตนได้ทำความดี สัตว์ที่ถูกปล่อยก็ดีใจที่มีชีวิตรอดพ้นจากความตาย หรือพ้นจากการจองจำ การกระทำบางอย่าง เช่น หลับในเวลาเรียน แม้จะไม่ใช้กรรมชั่ว แต่ก็ยังเป็นสิ่งที่ไม่สมควรทำ ดังนั้น นอกจากจะพิจารณาเหตุและผลแล้ว ก่อนจะทำอะไรลงไป ควรพิจารณาถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้ 1. กฎหมาย การทำผิดกฎหมายย่อมไม่สมควรทำ เช่น การจอดรถในที่ห้ามจอด การดื่มสุราแล้วไปขับรถ เป็นต้น 2. ศีล การกระทำบางอย่าง เช่น การฆ่าสัตว์ ถึงแม้จะมีอาชญาบัตรที่ถูกต้อง แม้จะไม่ผิดกฎหมาย แต่ผิดศีล จึงไม่ควรทำ สำหรับคฤหัสถ์ควรรักษาศีลห้าเป็นอย่างน้อย

3. ฐานะ การกระทำใด ถ้าไม่เหมาะกับเพศ วัย ความรู้ กำลัง ยศ ตระกูล หรือฐานะในสังคมของตน การกระทำนั้นไม่สมควร เช่น เป็นชายแต่แต่งกายเหมือนหญิง มีรายได้น้อยแต่ชอบใช้ของแพง ๆ 4. คำตำหนิ พระพุทธเจ้าตรัสว่า ตีตนเองด้วยสิ่งใด ไม่ควรทำสิ่งนั้น ดังนั้น การกระทำใด ถ้าตนเองตำหนิ หรือ ผู้รู้จักผิด ชอบชั่วดีตำหนิ การกระทำนั้นไม่สมควร คำตำหนิของผู้รู้เปรียบเหมือนลายแทงขุมทรัพย์ ผู้นำมาพิจารณาโดย แยกคายจะได้รับประโยชน์ คือ รู้ข้อบกพร่องในตัว แล้วแก้ไขเสีย 5. กาลเวลา การกระทำที่ไม่เหมาะสมกับ เวลาแบ่งได้ 4 ลักษณะ คือ 1. ควรจะรีบแต่กลับเฉื่อยชา เช่น การปฐมพยาบาลผู้ประสบอุบัติเหตุ หรือป่วยหนักต้องทำอย่างรีบด่วนถ้าช้าอาจเกิดอันตรายถึงชีวิตได้ 2. ควรจะช้าแต่กลับเร็ว เช่น การรีบกินอาหารโดยไม่เคี้ยวให้ละเอียดทำให้อาหารย่อยยาก 3. ผิดเวลา ถ้าพูดไม่ถูกกาลเวลา เช่น การพูดกับคนที่กำลังโกรธมักจะ เกิดผลเสียมากกว่าผลดี การทำผิดเวลา เช่น ซื้อควายหน้านา ซื้อผ้าหน้าหนาว ย่อมได้ของแพง เพราะไม่ วางแผนไว้ล่วงหน้า 4. ผิดลำดับ คือ ควรทำก่อนกลับทำทีหลัง ควรทำทีหลังกลับทำก่อน 6. สถานที่ การกระทำที่ไม่เหมาะสมกับสถานที่ มี 2 ลักษณะ คือ 1. ขัดกับประเพณีอันดีงาม เช่น การแต่งกายด้วยสี ฉูดฉาดไปในงานศพ คนไทยเราไม่นิยมทำกัน ท่านจึงสอนว่า เข้าเมืองตาหลิ่ว ต้องหลิ่วตาตาม 2. ขัดกับ สภาพแวดล้อม เช่น การสวมเสื้อผ้าสีดำ หรือสีที่มืดทึบในขณะที่อากาศร้อน เป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม เพราะสีดำ จะดูดความร้อนได้ดีทำให้ร่างกายร้อนมาก อนึ่ง การอยู่ในถิ่นที่มีมลพิษมาก ห่างไกลจากที่ทำงาน ไกลวัด มีแหล่งอบายมุขมาก เป็นสิ่งที่ไม่ควร เพราะเป็นอันตรายแก่สุขภาพ และไม่สะดวกในการประกอบอาชีพ และการปฏิบัติธรรม 3. ความพอดี การกระทำที่ไม่พอดี คือ ทำยังไม่ถึงดี หรือทำเลยดี ทำให้ผลออกมาไม่ดี เช่น การหุงข้าวนานจนเลยความพอดี ย่อมได้ข้าวไหม้ ถ้าหุงยังไม่ถึงจุดพอดี ก็เลิกหุงเสียก่อน ข้าวก็ สุก ๆ ดิบ ๆ กรรมชั่วมีมาก ในที่นี้จะกล่าวถึง ทุจริต 3 ชนิด รวม 10 อย่าง คือ 1. กายทุจริต ได้แก่ ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ และ ประพฤติผิดในกาม 2. วจีทุจริต ได้แก่ พูดเท็จ พูดคำหยาบ พูดส่อเสียด และพูดเพ้อเจ้อ 3. มโนทุจริต ได้แก่ อยากรได้ของเขาในทางที่ไม่ชอบ ปองร้ายเขา และมีความเห็นผิด เช่น ทานไม่มีผล กรรมดี กรรมชั่วไม่มีผล นรกสวรรค์ไม่มี พ่อแม่ไม่มีบุญคุณ เป็นต้น

สรุปแล้ว พระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่สอนเรื่องกรรมไว้อย่างละเอียดและถูกต้องที่สุด ผู้วิจัยจึง เห็นว่าความเชื่อเรื่องกรรมและการรับผลกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตมีประเด็นที่ น่าสนใจและสรุปได้ดังนี้ 1) เรื่องกรรมและการรับผลกรรมเป็นเครื่องยืนยันและสนับสนุนให้ผู้ที่ยังไม่เข้าใจเรื่อง กรรมและการรับผลกรรม ได้เกิดปัญญากับตนเองและผู้อื่นอย่างถูกต้อง 2) คำสอนเรื่องกรรมและการรับผล กรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทนี้ นับว่าเป็นวิสัยของพระพุทธเจ้าโดยแท้ ส่วนผู้ที่ไม่เคยฟังคำสอนเรื่องกรรมและ การรับผลกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทเมื่อได้ศึกษาโดยละเอียดแล้ว การดำเนินชีวิตก็จะมี ความงดงามและมีความสุขความเข้าใจในชีวิตมากยิ่งขึ้น 3) หากได้มีการนำคำสอนเรื่องกรรมและการรับผลกรรมในพุทธปรัชญา เถรวาทมาศึกษาและปฏิบัติให้เข้าใจอย่างถูกต้องแล้วก็จะมีความสุขทั้งในชาตินี้และชาติหน้า เป็นวิถีชีวิตที่ ประเสริฐดีงามมีผลประจักษ์กับชีวิตได้จริง พัฒนาตนเองให้มีความสุข อยู่ในโลกนี้อย่างไม่หลงโลก

## บรรณานุกรม

### ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย. (2543). พระไตรปิฎกและอรรถกถา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มูลนิธิมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย.

### ข้อมูลทุติยภูมิ

#### 1) หนังสือ

สมเด็จพระญาณสังวร. (2555). สัมมาทิฐิตามพระเถราธิบายของท่านสารีบุตรเถระ. เชียงใหม่: โรงพิมพ์ นันทพันธ์.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส. (2553). นวโกวาท. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร ป.ธ.9). (2552). **กรรมที่ปณี**. กรุงเทพฯ: สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดสงขลา.

พระธรรมวิสุทธิกวี. (2552). **กฎแห่งกรรม**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตโตโม. (2557). **พุทธปรัชญา : ศึกษาและวิเคราะห์ เล่ม 1**. กรุงเทพฯ: จริยสุนิทางค์การพิมพ์.

## 2) วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

พระมหาพิเชษฐ์ ธีรวโส (ดอกกรัก). ( 2534). การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องกรรมและสังสารวัฏในพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชนไทยในปัจจุบัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระวิวัฒน์ อุตตะเปโม (เอี่ยมเปรมจิต). (2553). การศึกษาวิเคราะห์หลักกรรมและการให้ผลของกรรมในคัมภีร์อรรถกถาธรรมบท. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระอุทัย จิรธมโม (เอกสะพัง). (2534). **ทัศนะเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทและปัญหาเรื่องกรรมในสังคมชาวพุทธไทยปัจจุบัน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุทัสศรี สายร่วมญาติ. (2553). **อิทธิพลของความเชื่อเรื่องกรรมที่มีต่อชีวิตของผู้สูงอายุ : ศึกษากรณีผู้สูงอายุในศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค**. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยา มหาบัณฑิต, บัณฑิตศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุชาดา วสุธาร. (2553). **ความเชื่อเรื่องการแก้กรรมในสังคมไทยปัจจุบัน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.